

<http://dx.doi.org/10.30747/bfgez.68.2018.12>

„POLSKIE ZMAGANIA O NIEPODLEGŁOŚĆ W XX WIEKU”. XXXVIII KONFERENCJA NAUKOWA FUNDACJI

Dnia 16 XI 2018 r. Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej zorganizowała konferencję naukową na temat: „Polskie zmagania o niepodległość w XX wieku”. Współorganizatorami jej były Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz Instytut Pamięci Narodowej. W tym roku była szczególna okazja, żeby podjąć temat walk o wolność Polski ponieważ uroczystości obchodzimy 100. rocznicę odzyskania niepodległości.

Przed rozpoczęciem sesji, o godzinie 8.30, nastąpiło uroczyste złożenie kwiatów na grobie śp. gen. Elżbiety Zawackiej na cmentarzu św. Jerzego przy ul. Gałczyńskiego. Kwiaty złożyli licznie przybyli goście: przedstawiciele władz, młodzież szkolna, kombatancki, pracownicy i sympatycy Fundacji. Konferencja odbywała się w Collegium Humanisticum UMK i poświęcona była „Pamięci tych, którzy życie swe oddali za Ojczyznę”.

Obrady otworzył Jan Wyrowiński, przewodniczący Rady Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej, który powitał serdecznie przybyłych gości, wśród których znaleźli się m.in.: kombatancki mjr Stanisława Kociołowicz ps. Iskierka oraz kpt. Maria Kowalewska ps. Myszka, poseł Iwona Michałek, Wicewojewoda Województwa Kujawsko-Pomorskiego Józef Ramlau, Prezydent Torunia Michał Zaleski, Dowódca 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej płk Krzysztof Stańczyk, Dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku prof. dr hab. Mirosław Golon, Naczelnik Delegatury IPN w Bydgoszczy Edyta Cisewska, Zastępca Dyrektora Wydziału Instytutu Historii i Archiwistyki dr hab. Maciej Krotofil, były minister spraw wewnętrznych i administracji Janusz Pałubicki – syn Jana Pałubickiego, Komendanta Okręgu Pomorze AK.

Na wstępie głos zabrał wicewojewoda Józef Ramlau, podkreślając, że historia wystawiała nas, Polaków, na niejedną próbę. Nie wszyscy zdawali ten egzamin tak jak Elżbieta Zawacka. Przywołał Jej losy wojenne i powojenne. Następnie poinformował zebranych, że 8 maja br. został ustanowiony uchwałą Rady Ministrów Medal 100-lecia Odzyskania Niepodległości, którym zostali odznaczeni: przewodniczący Rady Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej Jan Wyrowiński i prezes Fundacji Dorota Zawacka-Wakarecy. Uroczystość dekoracji odbyła się przy udziale pani poseł Iwony Michałek.

Z kolei głos zabrał prezydent Michał Zaleski, który odnosząc się do tematu konferencji, podkreślił fakt, że Elżbieta Zawacka brała udział w zmaganiach wolnościowych, oraz podziękował pracownikom Fundacji za owocną i twórczą kontynuację Jej działań.

Dr hab. Maciej Krotofil życzył uczestnikom owocnych obrad, podkreślając, że konferencji towarzyszą warsztaty dla uczniów, które są dobrym, nowoczesnym sposobem przekazu młodym ludziom wiedzy o naszej przeszłości.

Konferencji przewodniczyli: dr Katarzyna Minczykowska-Targowska, która była koordynatorem naukowym całego przedsięwzięcia, oraz prof. dr hab. Andrzej Gąsiorowski (Uniwersytet Gdański/Muzeum Stutthof/Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej).

W pierwszym referacie zatytułowanym „Rola kobiet w walce o odzyskanie i utrzymanie niepodległości” Izabela Cisek (Muzeum AK im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”) zwróciła uwagę, w jak różnorodny sposób kobiety angażowały się w działania konspiracyjne. Były aktywne w służbie pozafrontowej, ale także tworzyły organizacje o charakterze wojskowym jak Ochotnicza Legia Kobiet. Prezentowały wysoki poziom ideowy, hart ducha i patriotyzm.

Następny referat wraz z prezentacją multimedialną przedstawił Jarosław Zawadzki (Kancelaria Senatu). W bardzo interesujący sposób omówił temat „Kobiety – senatorowie II RP i ich wkład w walkę o wolną Polskę”. Biografie kobiet tak zasłużonych dla kraju, jak Helena Sujkowska czy Władysława Macieszyna, były niezwykle, a o ich dokonaniach wciąż wiemy zbyt mało.

Dr Anna Zapalec (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków) wygłosiła referat „Oceny i raporty Brytyjskiej Misji Wojskowej o kampanii polskiej w 1939 r.” W raportach brytyjskich znajdowały się wnioski z przebiegu działań zbrojnych na ziemiach polskich w tamtym czasie, opinie o najważniejszych oficerach ze Sztabu Naczelnego Wodza oraz refleksje o przyczynach klęski wojsk polskich.

Po krótkiej przerwie druga część konferencji zaczęła się od wystąpienia ppor. Mikołaja Klorka (12. Wielkopolska Brygada Obrony Terytorialnej, Poznań), który w referacie „Życie służbą” – dzieje wielkopolskich terytorialsów w latach 1918–2005” omówił wkład Wielkopolan w walkę o niepodległość nie tylko w roku 1918.

Bardzo ciekawe były referaty poświęcone tematyce regionalnej. Pierwszy z nich: „Rodzina Szwieców – mieszkańcy toruńskich Rybaków” przedstawił dr Marek Jedynak (IPN, Kielce). W zajmujący sposób z udziałem prezentacji multimedialnej przedstawił dzieje, związanej z Toruniem, rodziny Szwieców. Wywodzi się z niej jeden z cichociemnych spadochroniarzy Armii Krajowej – ppor. Waldemar Szwiec „Ro-

bot". Dr Alicja Paczoska-Hauke (IPN, Bydgoszcz) podjęła temat: „Kpt. Alojzy Bruski »Grab« (1914–1946) – żołnierz Okręgu Pomorskiego AK – DSZ”. Ukazała sylwetkę urodzonego na Kaszubach oficera WP, komendanta Obwodu AK w Tczewie i dowódcy oddziału partyzanckiego w Borach Tucholskich. Kolejny referat: „Kapitan Janusz Tempski (1906–1971). Konspirator, więzień, starosta – życiorys niespójny” przedstawili wspólnie dr Marcin Kłodziński i Wirginia Węglińska (Muzeum II Wojny Światowej, Gdańsk). Przybliżyli uczestnikom konferencji osobę mało znaną, więźnia Pawiaka i obozu Stutthof.

Jako następna wystąpiła dr Agnieszka Pietrzak (PAN, Muzeum Ziemi w Warszawie), która wygłosiła referat: „Los kobiet żołnierzy batalionów AK »Zośka« i »Parasol« w latach 1939–1955 na przykładzie wybranych życiorysów”. Zaprezentowała sylwetki pięciu kobiet, które w czasie wojny działały jako sanitariuszki i łączniczki, a w okresie powojennym płaciły cenę za swoje zaangażowanie, trafiając do więzienia. Ostatni referat, „Kobiety nowohuckie w walce o wolność i wiarę w kwietniu 1960 r. Portret zbiorowy”, zaprezentował dr Wojciech Paduchowski (IPN, Kraków).

Profesor A. Gąsiorowski dokonał podsumowania konferencji. Zwrócił uwagę na wysoki poziom przedstawionych referatów. Podkreślił, że przez poznanie losów ludzi włączających się w walkę o niepodległość uświadamiamy sobie patriotyzm minionych pokoleń Polaków. Dzięki nim możliwe jest istnienie Polski w obecnym kształcie.

Równoległe z przebiegiem sesji odbywały się warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Zaproponowano i zrealizowano następujące tematy: „Irena Sendlerowa i sieć pomocy” – prowadząca Wiktoria Biezuńska (Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku), „Dzieci i młodzież w walce o niepodległość” – prowadząca Agnieszka Łuczywek-Warszewska (Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej), „Dwóch okupantów, jedno ludobójstwo. Niemieckie i sowieckie zbrodnie na Polakach (1939–1945)” – prowadzący Maciej Mazurkiewicz (Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego w Warszawie, UMK Toruń), „Polki w drodze do Niepodległości i wolności” – prowadząca Monika Jędrzejek-Lesiczko (Muzeum AK w Krakowie).

Na zakończenie konferencji jej uczestnicy zostali zaproszeni na wieczór muzyki klasycznej. W sali koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych im. K. Szymanowskiego w Toruniu wystąpiły z recitalem: Aleksandra Soboń-Wakarecy (fortepian) i Magdalena Bojanowicz-Koziak (wiolonczela).

Anna Mikulska